

Plan för att skydda eleverna mot mobbning, trakasserier, diskriminering och våld inom Lojo stads grundläggande utbildning

Godkänd av
Bildningsnämnden
8.8.2023

Sisällys

1. Inledning	2
2. Mobbning, trakasserier, diskriminering och våld som begrepp	3
2.1 Mobbning.....	3
2.2 Trakasserier	5
2.3 Diskriminering	6
2.4 Hatretorik.....	6
2.5 Våld	6
2.6 Vilka följder har mobbning?	7
2.7 Mobbning som ett gruppfenomen.....	8
3. Åtgärder som förebygger mobbning, trakasserier och våld och stärker gemenskapskänslan.....	9
3.1 Mobbning, trakasserier, diskriminering och våld - förebyggande och ingripande	9
3.2 Förebyggande åtgärder	11
3.3 Utveckling av en verksamhetskultur med gemenskapsanda	12
3.3.1. Samarbete med vårdnadshavarna.....	12
3.3.2. Samarbetsparter	13
4. Ingripande i mobbning, trakasserier och våld	13
4.1 Hur kan en vuxen identifiera mobbning?.....	14
4.2 Modell för att ta itu med mobbning, trakasserier, diskriminering och våld inom den grundläggande utbildningen i Lojo	14
4.2.1. Utredning av mobbning	15
4.2.2. Utredningssamtal	16
4.3 Anmälningsskyldighet	17
4.3.1. Anmälan till vårdnadshavare	17
4.3.2. Kontakter med barnskyddet och polisen.....	18
4.4 Stödjande av den som utsatts för en gärning och gärningsmannen	19
4.5 Disciplinära åtgärder.....	19
5. Uppföljning och bedömning av mobbning, trakasserier, diskriminering och våld.....	20
5.1 Metoder som används inom Lojo stads grundläggande utbildning.....	21
6. Uppdatering av, introduktion till och information om planen	21
7. Vägledande dokument och källor	21

1. Inledning

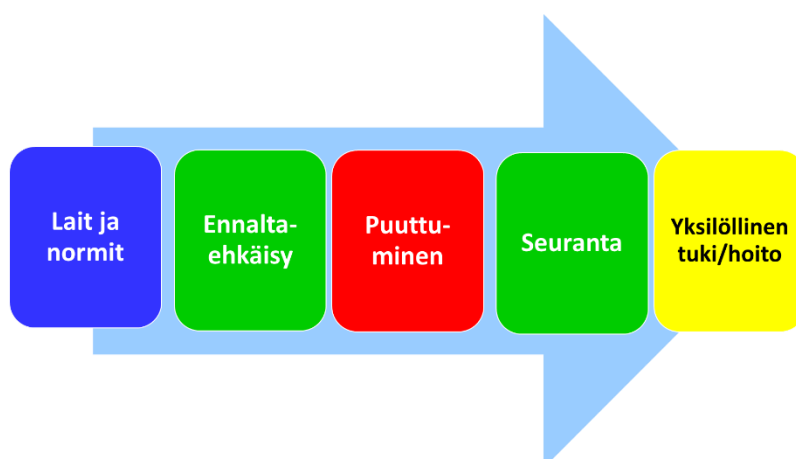
Alla barn har rätt till en trygg miljö för uppväxt och utveckling, psykisk och fysisk integritet samt skydd mot alla former av våld, skada eller likgiltigt bemötande. Fysisk, psykisk och social trygghet är en förutsättning för lärande. Alla som arbetar i skolgemenskapen bidrar för sin egen del till skapandet av en trygg lärandemiljö.

Läroplanerna för förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen samt småbarnspedagogiken jämte lagstiftningen förpliktar till att säkerställa trygga uppväxtmiljöer för barnen.

I barnskyddslagen (2007) fastställs barnets rätt till en trygg uppväxtmiljö och en balanserad och mångsidig utveckling samt till särskilt skydd, tidigt stöd och ingripande. Barnskyddslagen (25 §) förpliktar personer som arbetar med barn att lämna en barnskyddsanmälan ifall deras egen verksamhet och deras eget samarbete med familjen inte förbättrar barnets situation i tillräcklig utsträckning, samt att göra en anmälan till polisen om sexualbrott mot barnet på det sätt som avses i strafflagen 20 §, och om brott mot liv och hälsa på det sätt som avses i 21 § och för vilket det föreskrivna maximistraffet är fängelse i minst två år.

I grunderna för läroplanen, med undantag av grunderna för planen för småbarnspedagogik, fastställs att läroanstalterna för alla skolstadier ska utarbeta en plan för att skydda eleverna mot våld, mobbning och trakasserier samt verkställa planen och övervaka att den följs och genomförs. Lagen om elev- och studerandevård (2014) betonar den förebyggande verksamheten samt betydelsen av elevens och hela studiemiljöns fysiska, psykiska och sociala trygghet.

Denna plan har utarbetats i enlighet med Utbildningsstyrelsens anvisningar och syftet med de åtgärder som beskrivs i planen är att öka säkerheten, välfärden och trivseln samt förebygga, minska och ingripa i mobbning, trakasserier, diskriminering och våld i skolgemenskapen.

Arbetet för att bekämpa mobbning är en process.

*Foto:
Utbildningsstyrelsen*

Planens mål:

- Att förenhetliga och förtydliga praxis inom den grundläggande utbildningen vad gäller förebyggande av mobbning och hantering av mobbningsituationer.
- Att skapa klara verksamhetsmodeller för lärare och andra aktörer inom utbildningssektorn för att ingripa i mobbningsituationer.
- Att förenhetliga anmälningspraxis till aktörer utanför skolan, exempelvis barnskyddet och polisen, då det gäller våldssituationer.
- Att förenhetliga och förtydliga praxis för uppföljning och dokumentering av mobbningsituationer.

Denna plan för att skydda eleverna mot mobbning, trakasserier, diskriminering och våld är avsedd som ett dokument som styr arbetet inom Lojo stads grundläggande utbildning och som ett redskap för alla fostrare. I planen beskrivs förebyggande av mobbning, trakasserier, diskriminering och våld, en verksamhetsmodell för att ingripa, följa upp och bedöma dessa samt samarbetet med vårdnadshavare och myndigheter. Syftet med planen är att öka medvetenheten om, främja arbetet mot och stärka kompetensen att agera i situationer av mobbning, våld, trakasserier och diskriminering.

Identifiering av mobbning och konsekventa tillvägagångssätt för att hantera och följa upp mobbningsituationer förhindrar uppkomsten av nya mobbningsfall. På samhälls-, grupp- och individnivå byggs trygghet upp genom ett gemensamt arbete som på ett omfattande och jämlikt sätt delaktiggör eleverna, både då det gäller att förebygga mobbning och förankra målen för ingripande i mobbning.

I denna plan används i regel begreppet elev för barn och unga som deltar i den grundläggande utbildningen. Ibland används termen enhet för skolor.

Med begreppet ungdomsarbete avses i denna plan de tjänster som Lojo stads ungdomsarbete erbjuder, utan att specificera dessa närmare.

2. Mobbning, trakasserier, diskriminering och våld som begrepp

2.1 Mobbning

När ett och samma barn eller en och samma unga person avsiktligt, upprepat och systematiskt utsätts för en annan persons eller andra personers medvetna och osakliga bemötande är det fråga om mobbning. Som mobbning kan också anses en enskild händelse som medför omfattande psykiskt illamående eller social eller fysisk olägenhet för offret. Mobbning är vanligtvis förknippad med en obalans i styrkeförhållandena: ett mobbat barn eller en mobbad ung person är på något sätt försvarslöst eller i en underlägsen ställning i förhållande till mobbaren eller mobbarna. Mobbning är vanligtvis ett gruppfenomen, eftersom även om det bara en person som är den primära mobbaren, utövar övriga personer i närheten ett viktigt inflytande som leder till att mobbningsituationen uppstår. Dessa personer kan medverka i, sporra eller tyst godkänna det mobbaren gör.

Mobbning påverkar barns och ungdomars uppväxt och utveckling på ett övergripande sätt, och mobbningsens effekter återspeglas negativt inte bara på mobbarna och den mobbade, utan leder också till en otrygg stämning bland resten av den grupp där mobbningen

förekommer. Formerna av mobbning varierar i olika åldrar och livsskederna. Mobbningen är en subjektiv upplevelse som kan vara problematisk att definiera. Alla de handlingar som upplevs som mobbning är inte avsedda att vara stötande, eftersom alla barn och ungdomar inte nödvändigtvis inser konsekvenserna av sina handlingar. Tvister och meningsskiljaktigheter skiljer sig från mobbning genom att de ofta är tillfälliga och att en och samma elev inte ständigt utsätts för dem. Det är inte alltid lätt att upptäcka mobbning. Barn och ungdomar vill inte alltid berätta för en vuxen om mobbning, eftersom de är rädda att det handlar om skvaller, eller tror att mobbaren på något sätt kommer att ge igen. Därför är det viktigt att man både i hemmet och skolan uppmuntrar barn att omedelbart tala om för en vuxen ifall barnet eller den unga personen själv utsätts för mobbning, eller har sett eller hört att ett annat barn eller en annan ungdom blir mobbad.

Former av mobbning

Mobbning kan vara direkt och indirekt och kan indelas i fysisk, psykisk, social mobbning och mobbning på nätet. Mobbning eller våld kan också grunda sig på diskriminering.

Diskrimineringsgrunder är ålder, ursprung, medborgarskap, språk, religion, övertygelse, åsikt, politisk verksamhet, fackföreningsverksamhet, familjeförhållanden, hälsotillstånd, funktionshinder, sexuell läggning, kön, könsidentitet, könsuttryck och andra personliga orsaker.

- Med **fysisk** mobbning avses i allmänhet att slå, knuffa, hindra eller sparka, varvid mobbaren använder fysisk styrka mot den mobbade. Fysisk mobbning kan också vara riktad mot egendom, såsom att gömma, olovligt ta och avsiktligt förstöra tillhörigheter.
- **Psykisk** eller mental mobbning är oftast verbal, varvid verbala förolämpningar riktas mot offret, till exempel hån, skrämstaktik, hot och öknamn. Mobbningen kan också ta sig uttryck i viskningar, imitation och stirrande.
- Med **social** mobbning avses till exempel att den som utsätts för mobbning lämnas utanför, eller att man i hans närvaro gör miner, fnittrar eller suckar högt.
- Vid **nätmobbing** via olika medier, till exempel internet och mobila enheter, sänds osakliga, hotfulla eller sexuella meddelanden. Offret kallas för öknamn, hotas, förödmjukas, hånas, utsätts för skvaller, utpressas, trakasseras eller så sprider man ut videor eller fotografier som sårar hen, lurar hen på lösenord eller uppträder under falska namn. Som nätmobbing anses också att dela privat information eller lura någon annan att dela sin privata information, diskriminera, isolera och utesluta någon från en grupp eller lägga till en person i en grupp utan dennes samtycke, manipulera bilder, ta bilder och sprida ut bilder utan personens samtycke. Mobbning på nätet förekommer nästan alltid även i andra miljöer, till exempel i skolan. Nätmobbing kan ske bland annat via e-post, snabbmeddelandetjänster, webbplatser, sociala medier, chattar, spelwebbplatser och textmeddelanden. Som nätmobbing anses också att oavsiktligt eller i misstag göra någon ledsen på nätet. Nätmobbing skiljer sig från traditionella former av mobbning, eftersom den är svårare att fly undan. Mobbningen är mer offentlig och permanent (det är svårt eller till och med omöjligt att ta bort material från webbplatser). Mobbningen kan vara mycket grym, eftersom nätet erbjuder mobbare möjlighet till anonymitet. Nätmobbing kan ha en större inverkan på barn och unga än mobbning ansikte mot ansikte.

2.2 Trakasserier

Enligt diskrimineringslagen är trakasserier ett beteende som syftar till att en persons människovärde kränks, om beteendet skapar en stämning som gör att personen förnedras eller förödmjukas eller som är hotfull, fientlig eller aggressiv gentemot personen. Enskilda meningsskiljaktigheter eller tillfälligt opassande beteende är inte trakasserier, även om det tillfälligtvis skulle ge upphov till att personen blir ledsen. Trakasserier kännetecknas av att de är upprepade. Trakasserier kan också vara till exempel sexuella eller könsbaserade. Diskrimineringslagen (609/1986) 7 § förbjuder sexuella och könsrelaterade trakasserier.

Sexuella trakasserier kan vara verbala, icke-verbala eller fysiska oönskade sexuella handlingar, som avsiktligt eller faktiskt inkräktar på en persons psykiska eller fysiska integritet. Att skicka sexuellt bildmaterial till ett barn utgör sexuella trakasserier och kan även uppfylla brottsrekvisiten (strafflagen 39/1889, 24 kap. 8 § och 9 §). Sexuella trakasserier är sexuellt antydande gester eller miner, osakligt sexuellt tal, skämt med dubbel bemärkelse och kommentarer eller frågor om kroppen, klädseln eller privatlivet. Sexuella trakasserier kan också förekomma i form av fysisk beröring och närmanden, sexuella förbindelser eller andra förslag eller krav på sexuellt umgänge, samt sexuella brott såsom våldtäkt, försök till våldtäkt eller sexuellt antastande.

Sexuella trakasserier kan också förekomma på olika digitala kanaler, till exempel i onlinespel och chattar. Osakligt sexuellt innehåll är bland annat nedsättande och antydande tal, sexuella gester och ansiktsuttryck, sexuella öknamn och önskemål om beröring som visas via webbkamera eller annan digital enhet. Det omfattar ofta spridning av webbplatser, bilder, videor, kommentarer och meddelanden med sexuellt innehåll och är typiskt sett upprepat, men även en enskild eller oavsiktlig handling eller aktivitet som är avsedd att vara humoristisk kan uppfylla brottsrekvisiten för sexuella trakasserier enligt lag. Enligt lagen om jämställdhet kan en oavsiktlig handling tolkas som trakasserier, om dess verkningar är diskriminerande och den person som är föremål för gärningen upplever gärningen eller verksamheten som oönskad (Lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män 609/1986 7 §). Sexuella trakasserier via digitala medier kan också vara förknippade med mobbning.

Med **sexuellt antastande** avses handlingar som kränker den sexuella självbestämmanderätten och riktar sig mot privata kroppsdelar. Detta inkluderar opassande beröring, exempelvis att klämma, smeka, klappa eller tafsas och kan vara straffbart då det kan betraktas som en uppsåtlig handling. Om det sexuella antastandet riktar sig mot en person under 16 år, eller under 18 år när gärningsmannen har auktoritet över eller ett förtroendefullt förhållande med den minderåriga (exempelvis en person som tillhör skolans personal), kan gärningen uppfylla brottsrekvisiten för sexuellt utnyttjande av barn. En brottsanmälan om sexuellt antastande ska göras utan dröjsmål.

Trakasserier på grund av kön är oönskat beteende på grund av en persons kön som inte är av sexuell karaktär, och som avsiktligt eller de facto kränker personens psykiska eller fysiska integritet och skapar en hotfull, fientlig, förnedrande, förödmjukande eller plågsam stämning. Sådana är till exempel förnedrande öknamn som relaterar till någons kön. Enligt lagen om jämställdhet utgör trakasserier på grund av kön diskriminering på samma sätt som diskriminering på grund av könsidentitet och könsuttryck.

Enligt lagen om jämställdhet är sexuella trakasserier och trakasserier på grund av kön diskriminering och förbjudet i sig. Fysiska sexuella trakasserier kan uppfylla brottsrekvisiten.

2.3 Diskriminering

Med diskriminering avses att en person i en jämförbar situation har behandlats sämre än andra på grund av en eller flera personliga egenskaper. Barn och unga kan till exempel utsättas för diskriminerande mobbning och hatretorik. Det finns därför anledning att fästa särskild uppmärksamhet vid skolvardagen för barn och unga som tillhör minoriteter och utsatta grupper. Direkt diskriminering är till exempel då en elev med invandrarbakgrund inte får tillgång till studiemedel på samma sätt som övriga elever.

Diskriminering är även då en till synes neutral regel, motivering eller praxis missgynnar en person på grund av dennes personliga egenskap. Indirekt diskriminering är till exempel då en elev som rör sig med hjälp av en rullstol inte kan använda skolbyggnaden eller gården på samma sätt som de övriga eleverna.

Vid utredningen av mobbnings- och våldssituationer är det viktigt att kontrollera huruvida barnet eller den unga har behandlats olika eller sämre än andra på grund av en personlig egenskap eller en i lag föreskriven diskrimineringsgrund.

Barn och unga som tillhör minoriteter rapporterar oftare om mobbning, trakasserier, diskriminering och våld än övriga barn och unga, både i skolorna och på fritiden. Finlands grundlag, diskrimineringslagen och lagen om jämställdhet innehåller bestämmelser om likabehandling. Enligt dessa lagar får ingen diskrimineras på grund av ålder, ursprung, nationalitet, språk, religion, övertygelse, åsikt, politisk verksamhet, fackföreningsverksamhet, familjeförhållanden, hälsotillstånd, funktionshinder, kön och sexuell läggning eller någon annan personrelaterad orsak.

Man ska ingripa i allt osakligt beteende som förekommer i skolan på det sätt som situationen kräver. Den process med vilken man ingriper i trakasserier och diskriminering är en åtgärd som främjar likabehandling.

2.4 Hatretorik

Alla uttrycksformer som sprider, anstiftar, främjar eller rättfärdigar hat som bygger på intolerans utgör hatretorik. Enligt Diskrimineringsombudsmannen är hatretorik kommunikation som hetsar till hat mot en enskild person eller grupper av människor. Hatretorik kan vara förknippad med till exempel hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, religion eller övertygelse, sexuell läggning eller funktionshinder. Syftet med hatretorik är oftast att skapa en bild av människor som tillhör en särskild minoritetsgrupp som misstänkliga, opålitliga eller mindre värda. Hatretorik kränker ofta djupt en annan persons värdighet.

Hatretorik kan utgöra olaglig diskriminering med stöd av diskrimineringslagen, även om den inte nödvändigtvis uppfyller brottsrekvisiten.

2.5 Våld

Våld är avsiktlig användning av fysisk styrka eller makt, eller hot om detta, mot en annan människa eller grupp av människor i avsikt att göra någon illa, skada och såra, och som kan

leda till fysisk eller psykisk skada, störd utveckling, att grundläggande behov inte tillgodoses, eller döden.

Våld indelas i allmänhet i psykiskt, fysiskt och sexuellt våld.

Enligt finsk lag är våld ett brott. Förövaren av våld kan bli ersättningskyldig för den skada som hen har vållat hos någon annan. Om förövaren har fyllt 15 år kan hen också bli föremål för straffrättsligt ansvar. (Strafflag 39/1889)

Fysiskt våld kan vara att slå, sparka, lugga, strypa, skrapa, riva, ruska, använda skjutvapen eller eggvapen eller att hota med fysiskt våld.

Psykiskt våld är att förolämpa och såra en annan person verbalt. Psykiskt våld är också att utöva kontroll över en annan person och tvinga hen att göra något eller tänka på ett visst sätt.

Ostrakism är avsiktligt eller oavsiktligt socialt våld; att lämna utanför, göra någon osynlig, ohörbar och meningslös.

Med **sexuellt våld** avses till exempel beröring, antastande, trakasserier, incest, våldtäkt och tvång till förnedrande eller skamliga sexuella handlingar. Sexuellt våld kränker den sexuella självbestämmanderätten och integriteten. När man kränker någons sexualitet sårar man deras mänsklighet, och därför är det särskilt traumatiskt. Sexuellt våld ger upphov till skuld och skam, och därmed också tiganande, vilket leder till att man inte vågar uppsöka och be om hjälp.

Våld mot sexuella minoriteter är våld mot människor på grund av deras sexuella läggning.

Våld mot könsminoriteter är våld mot människor på grund av deras könsidentitet eller könsuttryck. Termen könsångfald beskriver människans könsvariationer, till exempel intersexuella, transsexuella, andra kön, könlösa och transvestiter.

Med hedersvåld avses våld eller begränsning som förknippas med att man försvarar hedersnormer inom en familj eller släkt. Våldet kan vara psykiskt eller fysiskt, och det kan grunda sig uteslutande på en misstanke om uppförande som förövaren anser som vanhedrande. Hedersvåld tar sig uttryck exempelvis i hot, begränsning av rörligheten, begränsning av vänskretsen, tvångsäktenskap och i extrema fall mord. Förövaren strävar att genom våld eller hot om våld få offret att bete sig i enlighet med gemenskapens värderingar och normer och att ur förövarens synvinkel inte skämma ut sin familj.

Våldsam extremism är att använda våld, hota med våld, rättfärdiga våld eller uppmuntra våld på basis av en ideologi.

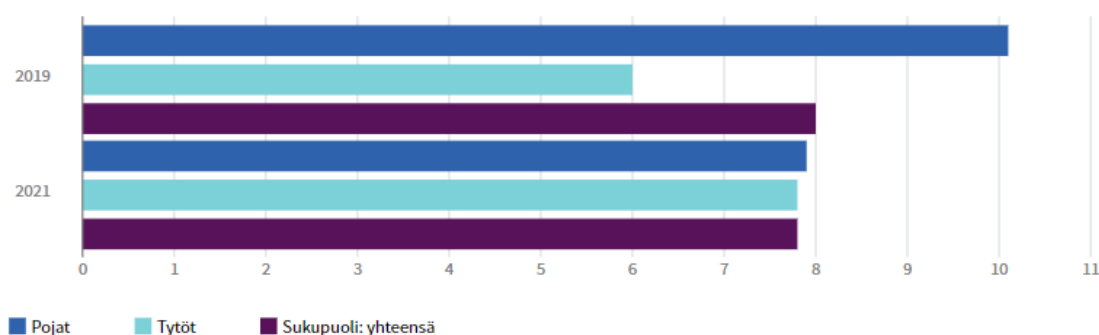
I en enhetlig verksamhetskultur accepterar man inte någon form av mobbning, trakasserier, diskriminering eller våld. Mobbning, trakasserier, diskriminering och våld kränker alltid grundläggande rättigheter och mänskliga rättigheter och ska ingripas i utan dröjsmål.

2.6 Vilka följder har mobbning?

Det är inte entydigt att mobbning leder till allvarliga problem, men mobbning ökar risken för ångest, depression och nedsatt självkänsla. Att bli mobbad är en stor stressfaktor, som även kan leda till problem med den fysiska hälsan på grund av nedsatt motståndskraft. Mobbning kan även leda till upplevelser av ensamhet, försämrad skolframgång och beteendeproblem. Mobbningens negativa effekter minskar när den mobbade eleven har tillräckligt med skyddande faktorer och får hjälp med att hantera den svåra situationen. Mobbningen i sig definierar inte barnets eller den ungas framtid, utan hur man ingriper i mobbningen och vilket slags stöd som erbjuds. Elever som mobbar andra behöver själva stöd, eftersom sannolikheten att de har problem med sin livshantering och sina relationer är högre än det genomsnittliga. Skadeverkningar såsom ångest och skolvägran har även konstaterats hos elever som inte deltar i mobbningen, men som tvingas att följa med den.

Institutet för hälsa och välfärd - Enkäten Hälsa i skolan år 2019 och 2021 visade att 8 % av eleverna i årskurs 8 och 9 i den grundläggande utbildningen i Lojo blir mobbade minst en gång i veckan. Motsvarande siffra för hela landet är 6 %.

Indikaattori: Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % Lohja, Perusopetus 8. ja 9. lk

Källa: Institutet för hälsa och välfärd: Enkäten Hälsa i skolan

2.7 Mobbning som ett grupphenomen

Mobbningen får vanligtvis sin drivkraft av att vi söker vår ställning i en gemenskap. Barn och unga kan söka sin ställning genom att mobba, men det vore önskvärt att de gjorde det på ett positivt sätt, med hjälp av sina styrkor. Ett bra sätt att förebygga mobbning är att hjälpa barn och unga att identifiera, utveckla och uppskatta sina styrkor. Därför går det inte att nog betona delaktiggörandet av eleverna i förebyggande och gemensamma åtgärder mot mobbning. Mobbning handlar inte om att den mobbade är annorlunda, utan denna stämpel uppstår hos den mobbade genom sociala interaktioner.

Mobbningen har alltså ett starkt samband med de rådande sociala normerna och rollerna bland eleverna, som skolans vuxna inte nödvändigtvis känner till. Mobbningen är ett grupphenomen, vilket innebär att vissa individer är aktiva förövare, medan andra genom passivt godkännande möjliggör en gradvis ökning av mobbningen/våldet. Gruppens passiva godkännande av negativa handlingar är avgörande för att mobbningen ska fortsätta. På samma sätt är gruppens inställning central för att få slut på mobbningen.

I den grupp där mobbningen förekommer bildas olika roller. Rollerna uppstår genom samverkan, och förväntningarna hos gruppens övriga medlemmar bidrar till att rollerna formas. Detta påverkar hur den mobbade personen upplever och tolkar situationen, och hur gruppens övriga medlemmar förhåller sig till den mobbade och agerar i situationen. Elever som har rollen som mobbare kan förväntas bete sig på ett visst sätt, och det kan vara svårt att lösgöra sig från denna roll. Även om de flesta elever i princip inte accepterar mobbning, kan de i en mobbningsituation agera på ett sätt som förstärker och upprätthåller mobbningens onda cirkel. Vissa elever kan inneha både rollen som mobbad och mobbare. Mobbare-offer är en elev som själv blir mobbad, men som också själv betar sig aggressivt och mobbar andra. Med mobbarens assistent avses en elev som aktivt deltar i mobbningen. Mobbarens pådrivare uppmuntrar mobbaren i mobbningsituationer, till exempel genom att skratta. Försvaren stöder och försvarar däremot den mobbade. De som ger sitt tysta godkännande vet om att det förekommer mobbning i gruppen, men söker sig bort ur situationer och låter påskina att de inte vet vad som pågår.

Även när man ännu inte har lyckats få ett slut på mobbningen, har övriga elevers agerande betydelse för vilka följder mobbningen får för individen. Undersökningar visar att mobbade elever som har en enda försvarare i sin grupp mår bättre än de som ingen försvarar. Vänskapsband skyddar också mobbade barn och unga mot exempelvis depression.

Normer påverkar för sin del vilket slags beteende som upplevs som godtagbart i skolan och bland eleverna. Det är förväntningar eller regler om hur man betar sig, som gäller gruppens alla medlemmar. Även omedvetna normer kan ha en avgörande inverkan på beteendet hos gruppens medlemmar. Eleverna berättar inte alltid om mobbning som riktas mot dem själva eller någon annan, eftersom de upplever att detta skulle bryta mot gruppens interna regler, och att det kunde leda till att de själva utsätts för mobbning eller att mobbningen förvärras. Mobbning kan förebyggas effektivt då man får en majoritet av eleverna med i arbetet mot mobbning, då eleverna upplever att mobbning inte är acceptabelt i en grupp och då det inte går att stärka sin ställning i en grupp genom mobbning.

3. Åtgärder som förebygger mobbning, trakasserier och våld och stärker gemenskaps känslan

Vid alla enheter i Lojo, från småbarnspedagogiken till andra stadiet, pågår dagligen verksamhet för att förebygga mobbning. Detta arbete utförs genom att främja gemenskapskänslan och lära ut känslomässiga färdigheter samt genom att ingripa i alla observerade handlingar som sårar någon annan. Tröskeln för att ingripa i respektlöst beteende och ta upp svåra frågor ska vara låg.

3.1 Mobbning, trakasserier, diskriminering och våld - förebyggande och ingripande

	FÖREBYGGANDE <i>Enheterna följer den grundläggande utbildningens värderingar samt de enhetsspecifika årsklockorna och ordningsreglerna.</i>	INGRIPANDE
Utbildningsanordnaren <i>(enhet = ett verksamhetsställe som erbjuder grundläggande utbildning)</i>	Ansvarar för att man i enheten följer lagstiftningen och för att studiemiljön är sund och säker. Utbildningsanordnaren ansvarar också för personalens tillräcklighet, tillräckliga utbildning och introduktion.	Om man upptäcker brister i verksamhetens laglighet, sundhet och säkerhet, ska bristerna och utvecklingsbehoven åtgärdas.
Eleven	Är vänlig och rättvis, möjliggör inte mobbning eller annat olämpligt beteende. Deltar aktivt i den gemensamma verksamheten. Agerar så att alla i skolan har det bra.	Berättar för en vuxen i skolan om mobbning, trakasserier eller våld mot hen själv eller någon annan.
Vårdnadshavaren	Tryggar barnets och den ungas balanserade utveckling och välbefinnande. Erbjuder en trygg och stimulerande uppväxtmiljö, förståelse och ömhet. Samarbetar med skolans personal och andra vårdnadshavare. Följer med skolans meddelanden.	Informerar de vuxna vid enheten om mobbning, trakasserier eller våld. Deltar i utredningen och skötseln av sitt eget barns ärende.
Den personal som deltar i undervisningen och det fostrande arbetet	Följer arbetsgemenskapens spelregler. Stöder elevens, klassens och skolgemenskapens välbefinnande. Informerar och utnyttjar lyssnande diskussion. Deltar i utvecklingen av undervisningen och det gemensamma elevvårdsarbetet.	Inleder utan dröjsmål en utredning i enlighet med processerna om mobbning, trakasserier, diskriminering eller våld, efter att ha fått kännedom om dessa. Har rätt att ålägga disciplinära åtgärder. Sörjer för de berördas säkerhet.
Rektorn	Leder skolgemenskapens välfärd, utnyttjar lyssnande diskussion och tillämpar delaktiggörande mötespraxis. Förbinder sig själv och andra till värderingar, ordningsregler och arbetsgemenskapens spelregler. Utvecklar och informerar.	Uppmuntrar personalen att ingripa i mobbning, trakasserier och våld i enlighet med processerna. Ansvarar för att modellen genomförs. Har rätt att ålägga disciplinära åtgärder. Fungerar som kontaktperson för myndigheterna.
Elevvårdspersonalen	Förbinder sig till arbetsgemenskapens spelregler. Använder lyssnande diskussion samt stödjer skolsamfundets och elevens välbefinnande. Deltar i utvecklingsarbetet och det gemensamma elevvårdsarbetet.	Deltar i det sektorsövergripande samarbetet i enlighet med sin egen arbetsbeskrivning. Erbjuder vid behov individuellt stöd.
Samarbetsparter: Ankarverksamheten Ungdomsarbetet Socialförvaltningen Hälsovårdsförvaltningen Polisen	Enheterna har en fungerande dialog med sina samarbetspartner.	Eleven får handledning och stöd i ett så tidigt skede som möjligt på rektorns initiativ. I fall av våld konsulteras alltid polisen och/eller barnskyddet.

Förebyggande av mobbning tillfaller både skolans aktörer och hemmet. Det viktiga är att de vuxna som finns i elevens liv kan identifiera mobbning i skolan i dess olika former, och

känner till hur man ska agera i situationen. Personalen ska erbjudas tillräcklig introduktion till mobbningsfenomenets mekanismer och hur man ingriper i dem.

3.2 Förebyggande åtgärder

Förutom av ledarskap som främjar trygghet bildas den grundval som skyddar mot mobbning även av skolans verksamhetskultur och verksamhetssätt, byggande av gemenskapskänsla samt undervisning i känslofärdigheter och interaktionsförmåga. För att verksamhetskulturen ska kunna utvecklas är det viktigt att diskutera attityderna gentemot trygghet både på gemenskapsnivå, gruppnivå och individnivå.

Förebyggande av mobbning främjas genom kunskapsbaserad ledning och gemensamt överenskomna, konsekventa tillvägagångssätt.

Tillvägagångssätt för förebyggande verksamhet:

- systematiskt ledarskap för välfärd och trygghet och praxis inom säkerhetsledning, exempelvis gemensamt överenskomna förfaranden för yrkespersoner för utredning av och ingripande i mobbningsituationer
- kunskapsbaserad ledning, exempelvis insamling av uppgifter om säkerhet och mobbning, analys av resultat och slutsatser om utvecklingsåtgärder, och genomförande av åtgärder
- jämlikt, likvärdigt, rättvist och respektfullt bemötande för alla i lärandegemenskapen
- gemensamt val av, gemensam hantering av och gemensamma beslut om ordningsregler och andra verksamhetsmodeller och metoder
- stödjande av alla barns och ungas uppväxt och utveckling samt beaktande av stödet i undervisningen och i arbetsdagens och undervisningens strukturer
- stödjande av arbetsron genom tidigt ingripande i problem med att fungera i undervisningsgruppen i enlighet med barnets intresse samt genom att vid behov ändra undervisningsarrangemangen
- lärarnas och den övriga personalens, barnens/de ungas, föräldrarnas/vårdnadshavarnas och deras företrädares deltagande i planeringen och genomförandet av åtgärder som främjar trygghet och välbefinnande och förebygger mobbning
- systematisk utveckling och systematiskt upprätthållande av personalens säkerhets- och välfärdskompetens samt utveckling av personalens kompetens vad gäller att förebygga, ingripa i och följa upp mobbning
- personalens introduktion och uppföljning dess genomförande
- interaktivt och tidigt samarbete med föräldrar/vårdnadshavare
- samarbete med aktörer som stödjer barnens och de ungas trygghet och välbefinnande (rådgivnings- och elevvårdstjänster och övriga hälso- och sjukvårdstjänster, barnskyddet och den övriga socialförvaltningen, polisen, ungdomsarbetet och organisationer)
- planering och reparation av byggnader och gårdar för att främja säkerheten och förebygga mobbning

3.3 Utveckling av en verksamhetskultur med gemenskapsanda

Kunskap har en central betydelse då man skapar och utvecklar en stämning som motverkar mobbning. Personalen, eleverna och vårdnadshavarna måste veta vad mobbning är och hur man ska förhålla sig till den. Det är viktigt att veta hur man ska gå till väga om man observerar mobbning. Värdegrunden till grunderna för den riksomfattande läroplanen för den grundläggande utbildningen inkluderar humanitet, bildning, jämlikhet och demokrati, och dessa inkluderas även i värdegrunderna för den grundläggande utbildningen i Lojo stad. Välbefinnande och en trygg skoldag betonas i verksamhetskulturen för skolorna inom den grundläggande utbildningen i Lojo. Var och en som arbetar i skolan ska säkerställa att dessa värderingar också finns med i vardagen. Eleverna instrueras att ta ansvar för sig själva, sitt beteende och sin verksamhet. Modeller för interaktion och språkbruk samt sätt att samarbeta med andra förmedlas också till barnen och de unga via hemmet. För att skapa en stämning som bekämpar mobbning är det viktigt att de vuxna bryr sig och vågar ingripa, och att eleverna är medvetna om att de kan berätta om mobbning för vilken som helst trygg vuxen person, både vårdnadshavare och de vuxna i skolan. Varje anställd vid en enhet är alltid skyldig att ingripa i mobbning som hen har observerat eller fått kännedom om, lärarna och rektorerna inom ramen för sitt tjänsteansvar. För eleverna bör det betonas att det inte är skvaller då man berättar om mobbning, utan ett sätt att hjälpa den mobbade och mobbaren. Det är modigt att berätta om man blir mobbad eller märker att andra blir mobbade. Vid enheterna arbetar man i enlighet med välbefinnandets årsklocka och ordningsreglerna. Tydliga spelregler skapar trygghet. Dessutom informerar man hemmen om reglerna.

Klasslärarna/klassföreståndarna spelar en nyckelroll när det gäller att skapa sammanhållning i sina klasser och bygga upp en klassanda som förebygger mobbning. Mobbning kan förebyggas exempelvis genom flexibla grupparrangemang och gruppindelningar vid grupp- och pararbete. Lärarna iakttar de sociala relationerna i klassen och i det dagliga skolarbetet. En god sammanhållning i klassen påverkar även hela skolans gemensamma stämning. I skolan strävar man efter att uppnå öppen interaktion och en tolerant verksamhetskultur. När de vuxna i skolan är tillräckligt närvarande och tillgängliga minskar mobbningen. I skolan ordnas effektiv rastövervakning så att man kan minska de situationer som är gynnsamma för mobbning och därmed främja en trygghetskultur.

I stället för ett probleminriktat tillvägagångssätt för att minska mobbningen kan mobbningen förebyggas genom att prioritera positiva mål och tillvägagångssätt, både på individ-, grupp- och gemenskapsnivå. Genom att fokusera på att stödja välbefinnandet kan man också förebygga andra fenomen som förknippas med mobbning, exempelvis diskriminering, trakasserier och hatretorik.

3.3.1. Samarbete med vårdnadshavarna

Varje barns och ung persons rätt till en trygg lärandemiljö har skrivits in i läroplanerna. Känslöfärdigheter och interaktionsförmåga lärs ut målinriktat, särskilt inom småbarnspedagogiken och i grundskolan. Mobbning berör dock inte enbart skolan, och därför behövs även andra instanser för att utrota fenomenet. Samarbetet med barnens och de ungas familjer är av största vikt, och för förebyggande av mobbning är det viktigt att

vårdnadshavarna förstår vikten av att lära sig artighet, hänsynstagande och språkbruk i hemmet. Om en vårdnadshavare får kännedom om mobbning, ska hen informera skolan. För att få slut på mobbningen deltar vårdnadshavaren i utredningen av sitt eget barns ärende i samarbete med skolan och eventuella andra aktörer. Både den mobbade och mobbaren behöver en vuxen persons stöd när mobbningsfrågan utreds. Det är viktigt att komma ihåg att målet är en bra lösning för alla inblandade elever. Skolorna informerar vårdnadshavarna om verksamhetssätten och riktlinjer/regler/praxis vid sin enhet, till exempel på skolans webbplats, och dessa kan också diskuteras vid föräldramöten.

3.3.2. Samarbetsparter

För att förebygga mobbning, trakasserier, diskriminering och våld samarbetar enheterna också med andra parter än familjerna och yrkespersonerna inom välfärdsområdets elevvård. En av prioriteringarna för Lojo stads strategiperiod 2023–2030 är Ett lärande och välmående Lojo, vilket beaktas i Välfärdsplanen för barn och unga. Lojo deltar också i UNICEF:s program Barnvänlig kommun. Målen för verksamhetsplanen i programmet Barnvänlig kommun har godkänts av stadens ledningsgrupp samt barn-, ungdoms- och familjenämnden för åren 2023–2025. I Lojo stad fungerar man i enlighet med den nationella Barnstrategin. Utöver att följa de strategiska styrdokumenterna samarbetar den grundläggande utbildningens och småbarnspedagogikens förvaltning och enheter konkret för att främja välfärden genom olika projekt, till exempel närvaromodellen SkolSkick för att förebygga och hitta lösningar på frånvarosituationer. Vi samarbetar aktivt med stadens ungdomsarbete och Ankarteamet för att förebygga mobbning, trakasserier, diskriminering och våld. Övriga samarbetsparter är aktörer inom den tredje sektorn, organisationer och föreningar samt församlingarna.

4. Ingripande i mobbning, trakasserier och våld

Mobbningen har särdrag som skiljer den från exempelvis gräl mellan elever, oenighet, trakasserier eller enskilda våldssituationer. Sådana särdrag är till exempel upprepning, maktobalans, avsiktlighet och det att mobbning ofta är en gruppforeteelse. Eftersom upprepning är typiskt för mobbning, ska man fästa uppmärksamhet vid elevernas interaktion i alla undervisningssituationer, övergångar samt under raster inomhus och utomhus.

På grund av mobbningens särdrag kräver ingripande i mobbning olika verksamhetssätt än då man ingriper i enskilda meningsskiljaktigheter eller kränkande situationer. Enskilda konfliktsituationer hanteras spontant genom handledning och fostrande samtal, medan mobbningsfall kräver mer systematiskt ingripande.

Mobbningsfall hanteras genom flera utredningssamtal. Alla inblandades vårdnadshavare informeras om saken. Alla inblandade hörs och man klargör att situationen måste förändras. Vid det första utredningssamtalet fastslås en tidpunkt för ett uppföljningssamtal. Vid uppföljningssamtalet säkerställer man av den som har blivit mobbad att situationen har förbättrats. Det är viktigt att säkerställa att inte mobbningen bara har ändrat form. Därefter träffar man dem som har deltagit i mobbningen och de får beröm för den förändring som har skett. Om situationen inte har förändrats, kan andra samarbetsparter inbjudas att delta i

utredningsarbetet. Uppföljningssamtalen fortgår tills hanteringen av mobbningsärendet kan avslutas eller tills fallet exempelvis överförs till myndigheterna.

Genom att skapa sammanhållning i gruppen sörjer enhetens personal för att den mobbade eleven inte blir ensam eller utanför gruppen framöver. Om en elev på grund av inblandning i mobbning, trakasserier, diskriminering eller våld påförs en disciplinåtgärd enligt lagen om grundläggande utbildning, ska utbildningsanordnaren beakta gärningens art samt elevens ålder och utvecklingsnivå. Om gärningen uppfyller brottsrekvisiten och kan få straffrättsliga konsekvenser, iakttas i samarbete med myndigheterna de tillvägagångssätt som fastställs i lagen då parterna hörs och vårdnadshavarna informeras.

4.1 Hur kan en vuxen identifiera mobbning?

Det kan vara svårt att upptäcka mobbning, men en elev/ett barn som utsatts för mobbning kan få olika slags symtom och detta kan framkomma på olika sätt.

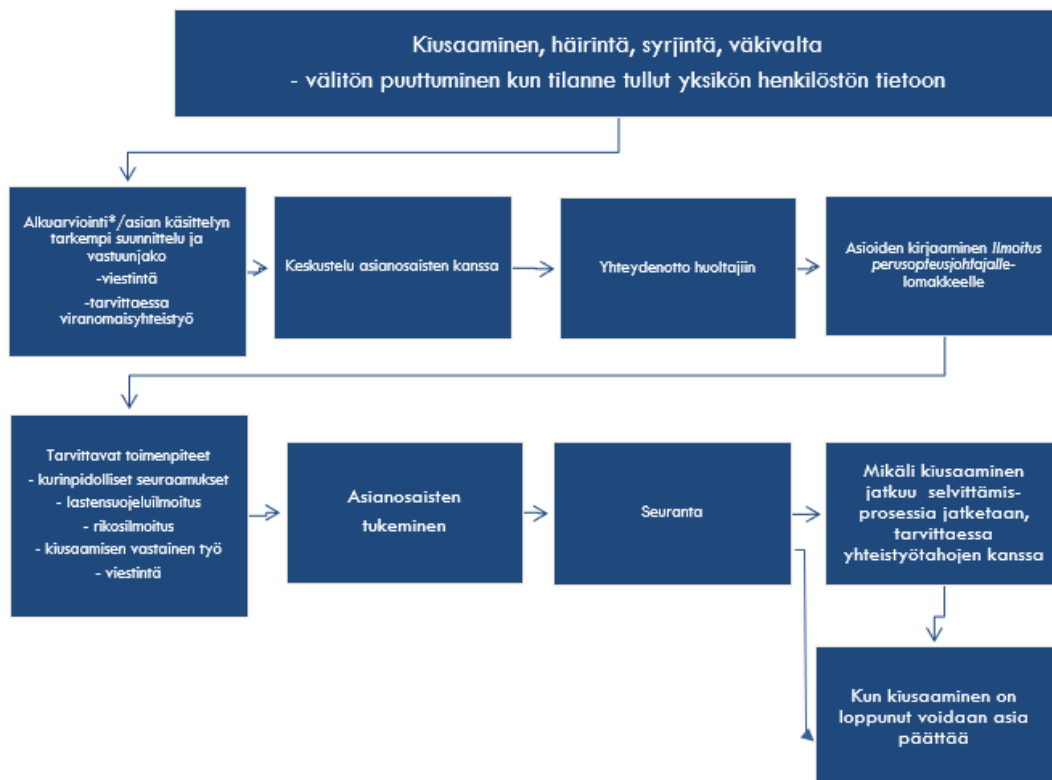
I skolan kan man till exempel observera att eleven ofta är för sig själv på rasterna eller att hen är motvillig att gå på rast. Efter skoldagen kan eleven också dröja kvar på skolans område och undvika att åka hem direkt. Elevens frånvaro kan öka eller hen kan verka ängslig eller sorgsen. Skolframgången kan plötsligt försämrats utan uppenbar orsak. Ett annat tecken på mobbning är att klasskamraterna ofta skrattar åt elevens svar eller inte väljer hen med i grupparbeten eller i laget. När eleven tillfrågas kan hen förneka mobbningen, men det betyder inte att ingen mobbning förekommer. Att förneka mobbningen är ett sätt för den mobbade att försvara sig och försöka hålla god min under stor press. Många mobbare i skolan kan själva vara mobbade.

I hemmet kan man observera att barnet eller den unga är ångestfylld och nedstämd eller lider av sömnsvårigheter eller psykosomatiska symtom, till exempel huvudvärk eller magont. Barnet eller den unga kan plötsligt bli ovillig att gå till skolan, börja använda en ny rutt till skolan eller önska att bli följd till skolan. Även det att barnet/den unga inte talar om eller bjuder hem vänner kan vara ett tecken på mobbning. En vårdnadshavare som oroar sig för sitt barn ska förutom att tala med barnet även alltid kontakta skolan. Det är bra att i första hand kontakta en lärare som undervisar barnet eller barnets klasslärare via Wilma. Vid behov kan vårdnadshavaren kontakta skolans rektor eller elevvårdspersonalen.

4.2 Modell för att ta itu med mobbning, trakasserier, diskriminering och våld inom den grundläggande utbildningen i Lojo

Ingripande i mobbning är en lagstadgad tjänsteplikt. Det finns inga snabba lösningar på mobbning. Ett möte där man ber om ursäkt, skakar hand och återgår till vardagen är inte tillräckligt.

Det är viktigt att man ingriper rappt i mobbningen redan i ett tidigt skede, eftersom det är lättare att reda ut enskilda situationer än långvariga hot, påtryckningar, nedsättande bemötande, uteslutning eller våld. Det är också viktigt att ha fokus på att lyssna öppet till alla parter, eftersom saker och ting vid första anblick kan verka annorlunda än de egentligen är. Uppföljning och i slutändan ett klart beslut hjälper parterna att återgå till en trygg skolvardag.

* Om ett fall uppfyller brottsrekvisiten kontaktas myndigheterna redan i detta skede.

4.2.1. Utredning av mobbning

Det är undervisningspersonalens ansvar att inleda och genomföra arbetet med att utreda mobbning. Beroende på situationen kan elevvårdens yrkespersonal delta i olika skeden då mobbningen utreds, men deras primära roll är att erbjuda det stöd som förknippas med utredningen. Tidig identifiering och effektivt ingripande i mobbningssituationer förebygger de ofta allvarliga psykosociala effekterna av mobbning som kan framkomma senare.

Det förekommer situationer där mobbningen av en elev är så allvarlig eller långvarig att den uppfyller brottsrekvisiten. Det kan då röra sig om exempelvis följande brott:

- ärekränkning eller spridning av information som kränker integriteten
- misshandel
- olaga hot

I sådana situationer är det alltid bra att konsultera polisens Ankarteam, även om mobbaren på grund av sin ålder inte har straffrättsligt ansvar. Vid behov kan Ankarteamet delta i utredningssamtalen. Det är bra att konsultera och utnyttja Ankarteamet vid utredningen av

mobbningsärenden med en mycket låg tröskel. I de fall som uppfyller brottsrekvisiten är det polisens uppgift att utreda vad som har skett.

4.2.2. Utredningssamtal

4.2.2.1. Den mobbades beskrivning av händelsen

- Vilken slags mobbning handlar det om, när och var har den ägt rum, vilka var inblandade och vilka var närvarande?
- Om det finns bevis på mobbning, exempelvis meddelanden på sociala medier, textmeddelanden eller e-postmeddelanden, ska dessa förvaras.
- En mobbad elev ska kunna lita på att vuxna ingriper i situationen och målet med samtalet är därför att öka elevens trygghetskänsla.
- Ibland är det bra att den vuxna person som utreder mobbningen tar reda på bakgrundsinformation om fallet genom att intervjua andra elever eller skolpersonal som har varit på plats.
- Man kommer överens om ett uppföljningssamtal som ska hållas 1–2 veckor senare.
- Den mobbades beskrivning av händelsen dokumenteras. Eleven/elevens vårdnadshavare har rätt att på begäran få en kopia av detta dokument.

4.2.2.2. Utredningssamtal med den elev/de elever som deltagit i mobbningen

- Först ordnas ett separat samtal med varje elev som har deltagit i mobbningen . Om det finns flera mobbare ska samtalen följa snabbt på varandra, så att de som är delaktiga inte kan komma överens om vad de ska säga.
- Målet med samtalet är att klargöra för eleven att de vuxna i skolan känner till mobbningen, att den inte accepteras och att situationen kommer att följas upp framöver.
- Målet med samtalet är att eleven förbinder sig till att omedelbart sluta med mobbningen.
Det som överenskommit dokumenteras.
- Utredningarna utgör också lärande för eleverna, vilket innebär att de får möjlighet att ändra sitt eget, icke önskvärda beteende.
- Om flera har deltagit i mobbningen, är det ofta bra att träffa dem som en grupp efter de individuella samtalen. Målet med det gemensamma samtalet är att tillsammans stärka
det man har avtalat enskilt eleverna.
- Man kommer överens om ett uppföljningssamtal som ska hållas 1–2 veckor senare.
- Samtalen med dem som har deltagit i mobbningen dokumenteras.
Parterna/deras vårdnadshavare har på begäran rätt att få en kopia av detta dokument.

Om man upplever att skolans egna medel redan har använts och konflikten inte har lösts, tar man kontakt med en specialsakkunnig inom skolhälsa. Om mobbningen uppfyller brottsrekvisiten kontaktas myndigheterna (barnskyddsmyndigheterna, polisen).

4.3 Anmälningsskyldighet

Enligt lagen om grundläggande utbildning ska skolans lärare och rektor alltid underrätta vårdnadshavaren till den som gjort sig skyldig till och den som varit föremål för mobbning, trakasserier, diskriminering eller våld i skolan eller på skolvägen.

- Skolan har utredningsansvar för mobbning på skolvägen. Skolan kan dock inte påföra en mobbare disciplinära åtgärder för mobbning som skett på skolvägen

Om en lärare/rektor får kännedom om att det förekommer mobbning bland eleverna på fritiden, är det bra att läraren informerar elevernas vårdnadshavare. Detta gäller även mobbning på nätet.

- Då det är fråga om mobbning på fritiden har elevens vårdnadshavare ansvaret för att utreda ärendet

Om en lärare får kännedom om mobbning på nätet mellan en elev i skolan och någon utanför skolan, är det bra om läraren informerar elevens vårdnadshavare om detta.

4.3.1. Anmälan till vårdnadshavare

Vårdnadshavarna för alla de som är delaktiga i mobbningen och utredningssamtalen ska informeras. I första hand informeras de per telefon och samtalet spelas in. I lindriga mobbningsfall eller på vårdnadshavarens önskan kan andra kanaler användas (exempelvis ett Wilmameddelande).

- När man kontaktar hemmet är det viktigt att man har tillräckligt med information om vad som skett och

känner till de olika parternas synpunkter. Om det inte går att hålla utredningssamtal genast efter att mobbningsfallet kommer till skolans kännedom, ska den mobbade elevens vårdnadshavare ändå utan dröjsmål informeras om att mobbning

uppdagats. I detta

sammanhang ska vårdnadshavaren informeras om att skolan utreder vad som har skett. När

utredningssamtal har hållits med mobbarna, ska skolan informera vårdnadshavaren för den elev som varit föremål för mobbningen om samtalen.

- Man kan tala om för vårdnadshavarna hur ärendet har hanterats. Inga kontaktuppgifter får lämnas

ut utan samtycke. Känsliga frågor såsom hälsoinformation, sjukdomar, information om familjeförhållanden och elevens behov av stöd ska hemlighållas.

- När man informerar vårdnadshavarna ska både mobbarens och den mobbades vårdnadshavare tillfrågas,

huruvida de vill ha möjlighet till ett separat eller gemensamt samtal om ärendet.

- Ordande av ett gemensamt samtal för de olika parternas vårdnadshavare och eventuellt

eleverna kräver att alla parter önskar ett samtal. Vid ett möte mellan dem som har mobbat

och den som har mobbats är de vuxnas närvaro viktig, och

det är viktigt att de vuxna visar finkänslighet.

4.3.2. Kontakter med barnskyddet och polisen

Mobbning kan leda till att behovet av barnskyddsåtgärder ska bedömas. Mobbning, trakasserier och våld kan också kräva att polisen ingriper. Den första kontakten kan vara den skolpolis som utsetts för skolorna.

4.3.2.1. När är man skyldig att lämna en barnskyddsanmälan

En person som tillhör personalen inom den grundläggande utbildningen är trots sin tystnadsplikt skyldig att lämna en barnskyddsanmälan utan dröjsmål, om hen i sitt arbete fått kännedom om ett barn, vars behov av vård och omsorg, omständigheter som äventyrar utvecklingen, eller vars eget beteende förutsätter utredning av behovet av barnskydd. [Barnskyddslagen 25 § (417/2007)] Anmälningsskyldigheten kan också fullgöras tillsammans med barnet eller barnets förälder [Barnskyddslagen 25 a § (1302/2014)]. Grunden för anmälningsskyldigheten kan också vara sådana uppgifter som kommit läraren till kännedom i samband med skötseln av dennes uppgifter, och som hänför sig till händelser utanför skoltiden.

4.3.2.2. När är man skyldig att lämna en anmälan både till barnskyddet och polisen

En person som tillhör personalen inom den grundläggande utbildningen är trots sin tystnadsplikt skyldig att lämna en anmälan både till barnskyddet och polisen, om hen i sitt uppdrag fått uppgifter på basis av vilka det finns skäl att misstänka sexualbrott mot barn (brott som är straffbara enligt 20 kap. i strafflagen), eller vissa brott som riktar sig mot liv eller hälsa (gäller gärningar som är straffbara enligt 21 kap. i strafflagen och för vilka det föreskrivna maximistraffet är fängelse i minst två år) [25 § 3 mom. i barnskyddslagen (1111/2016)]. Ett sådant brott är till exempel misshandel. Även gärningar av personer under 15 år som uppfyller brottsrekvisiten ska anmälas till polisen.

4.3.2.3. När har man rätt att göra polisanmälan

En person som tillhör personalen inom den grundläggande utbildningen har trots sin tystnadsplikt rätt att underrätta polisen om hen i sitt uppdrag har fått uppgifter på basis av vilka det finns skäl att misstänka att någon löper risk för att bli utsatt för våld. [Lagen om elev- och studerandevård (1287/2013) 23 § 4 mom. (274/2015)].

Anmälan om hot om våld utgör en del av ansvarsfull verksamhet och underlåtenhet att lämna ut uppgifter får inte bero på att lagen inte är skriven i form av en absolut förpliktelse (HaVM 41/2014 rd).

4.3.2.4. När ska en person styras att ansöka om socialservice

Om en person som arbetar inom den grundläggande utbildningen inom ramen för sitt uppdrag har fått kännedom om en person vars behov av socialvård är uppenbart, ska hen hänvisa personen till att ansöka om socialservice eller, om personen ger sitt samtycke, själva ta kontakt med den myndighet som ansvarar för socialvården för att behovet av stöd ska bedömas. En begäran om bedömning av behovet av stöd kan också göras i samarbete med vårdnadshavaren.

Om samtycke inte kan fås och personen är uppenbart oförmögen att svara för sin omsorg, hälsa eller säkerhet, eller om ett barns bästa absolut kräver det, ska de personer som ansvarar för styrningen utan dröjsmål göra en anmälan om behovet av socialvård trots sekretessbestämmelserna. [Socialvårdslagen 35 § (1301/2014)].

4.4 Stödjande av den som utsatts för en gärning och gärningsmannen

Mobbningen kan få långtgående konsekvenser för den mobbades liv. Var och en upplever mobbning på sitt eget sätt: vissa elever blir traumatiserade, medan andra verkar klara av motsvarande situation bättre. När de gärningar som anknyter till mobbningen har upphört, kan man tro att mobbningen har tagit slut och att allt är bra igen. De känslomässiga spår som mobbningen ger upphov till kan dock bli kvar i en lång tid, både för föremålet för mobbning och mobbaren. Förmågan att klara av svåra upplevelser är individuell. Vissa klarar av svåra situationer väl, medan andra behöver mycket tid och hjälp. Därför är stödjandet av parterna och eftervården inte schablonmässig, utan utgår från individens behov. Särskilt personer som utsatts för långvarig mobbning bör erbjudas eftervård, så att de kan behandla det de upplevt och börja må bättre.

Det nätverk av vuxna som omger både föremålet för mobbning och mobbarna har som uppgift att stödja barnen/de unga. Hela skolpersonalen ser till att eleven vid behov hänvisas till elevvårdens psykolog- och kuratorstjänster eller skolhälsovårdens tjänster.

Yrkespersonerna inom elevvården kan för sin del hänvisa eleven till den vård eller terapi som hen behöver. Föräldrarna/vårdnadshavarna kan stödja sitt barn på olika sätt, till exempel genom att lära det att ta hand om sig självt och identifiera och upprätthålla sina egna gränser. Man kan hjälpa barnet/den unga att uttrycka sig högt och bestämt om hen upplever att hen behandlas orättvist, så att hen förstår att hen har rätt att vara i fred och försvara sig.

För att den som har mobbats ska klara av mobbningen och börja må bättre är det viktigt att hen upplever att hen har blivit hörd och fått den hjälp som hen behöver.

Även mobbaren behöver stöd och hjälp med att reglera och hantera sina känslor och sitt beteende. Det är de vuxnas ansvar att utöver mobbningens upphörande även säkerställa alla parter välbefinnande efter mobbningen.

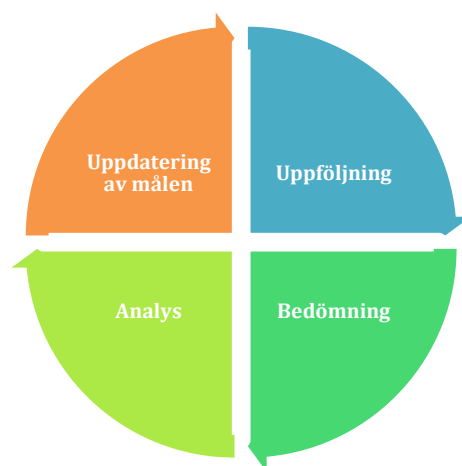
4.5 Disciplinära åtgärder

Skolan kan påföra en person som gjort sig skyldig till mobbning disciplinära åtgärder i enlighet med lagen om grundläggande utbildning. Lojo stads läroplan för den grundläggande utbildningen innefattar en disciplinär plan som beskriver användningen av fostrande samtal och disciplinära åtgärder och förfaringssätt i anslutning till dessa. I första hand försöker man få ett slut på mobbningen genom fostrande samtal. Om man under uppföljningen konstaterar

att mobbningen fortsätter, ska den som mobbar ges kvarsittning, en skriftlig varning, och i sista hand ska en tillfällig relegering övervägas.

Läraren och rektorn använder konsekvent disciplin och metoder för att trygga undervisningen. När disciplin övervägs ska gärningens art samt elevens ålder och utvecklingsnivå beaktas.

5. Uppföljning och bedömning av mobbning, trakasserier, diskriminering och våld

Syftet med uppföljningen och bedömningen är att bekämpa mobbning genom att förankra de mest effektiva och användbara metoderna för att förebygga mobbning och förbättra välbefinnandet i Lojo stads grundläggande utbildning. Ingripandet i mobbningsfall uppföljs enhetsvis av elevvårdsgruppen samt rapporteras på kommunnivå till direktören för den grundläggande utbildningen. Planen för att förebygga och ingripa i mobbning, trakasserier, diskriminering och våld bedöms årligen i elevvårdens styrgrupp och ändringar görs vid behov. Ständig dialog, skapande av gruppsammanhållning och hela gemenskapens ansvar för en trygg lärandemiljö är förutsättningar för att kunna förebygga och bekämpa mobbning. En bedömningsmetod för uppföljning av mobbning skapas och utvecklas på basis av den tillgängliga informationen.

Skolorna deltar i nationella utvärderingar, till exempel enkäten Hälsa i skolan från Institutet för hälsa och välfärd som genomförs vartannat år. I skolorna ordnas också enkäter om stämningen i klassen/skolan. Skolan sköter arrangemangen och den gemensamma elevvårdsgruppen går igenom resultaten av enkäterna. Målet är att utifrån enkäterna skapa en välfärdsjämnare, vars resultat ger varje enhet möjlighet välja ett tema för att utveckla välfärden under läsåret. Läsåret innefattar alltid klasslärar-/klassföreståndarlektioner, morgonsamlingar, evenemang och temadagar i anknytning till det valda utvecklingstemat. Vårdnadshavarna informeras om skolans verksamhetssätt och får anvisningar till exempel på skolans webbplats och föräldramöten. Vårdnadshavarna sörjer för att situationen följs upp hemma och återkopplar till skolan.

I Finland har man utarbetat olika metoder och modeller för att förebygga och ingripa i mobbning i skolan. De grundläggande utbildningsenheterna i Lojo kan utnyttja dessa verksamhetsmodeller eller delar av dem efter eget övervägande.

5.1 Metoder som används inom Lojo stads grundläggande utbildning

- KiVa Skola, Åbo universitet / INVEST psykologia
- Tunne- ja turvataitokasvatus – Oulun malli, Turvallinen Oulu-hanke
- Medling i skolan (Verso och Resto), Suomen Sovittelufoorumi ry, VERSO-programmet
- K-0 (Ouppklarade konflikter noll), Stationens Barn rf
- Stödelevverksamhet, Mannerheims Barnskyddsförbund
- Vänelevsverksamheten, Folkhälsan
- Hyvä Minä-helheten för emotionella färdigheter, Mervi Juusola
- Pesarapuuttuminen, Väestöliitto, Uleåborgs universitet, Tarja Huuki
- Kamratledarna för motion på rasten, Lojo stad
- Välfärdens årsklocka, SkolSkick-utvecklingsarbetet

Olika förenliga och kompletterande metoder för att bekämpa mobbning kan användas i enheternas vardag, och dessa kan stärkas av skolornas egen verksamhetskultur.

Då personalen förbinder sig att använda en metod, ledningen stöder den och den sammankopplas med enhetens övriga verksamhet och välfärdsarbete kan metoden förankras i enheten.

6. Uppdatering av, introduktion till och information om planen

Denna plan mot mobbning, trakasserier, diskriminering och våld är en del av elevvårdsplanen och uppdateras vid behov av elevvårdens styrgrupp på basis av respons från användarna och intressenter. Skolornas rektorer ansvarar för att undervisningspersonalen introduceras till planen i början av varje läsår. Elever, vårdnadshavare och övriga intressenter informeras om planen mot mobbning, trakasserier, diskriminering och våld på skolornas webbplats.

7. Vägledande dokument och källor

Barnskyddslagen
Strafflagen
Lagen om grundläggande utbildning
Diskrimineringslagen
Lagen om småbarnspedagogik
Lagen om elev- och studerandevård
Lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män

Institutet för hälsa och välfärd: Enkäten Hälsa i skolan
Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen

Davis, S., & Nixon, C. (2014). Youth Voice Project: Students insights into bullying and peer mistreatment. Champaign, IL: Research Press Publishers.

Hamarus, P., Holmberg-Kalenius, T. & Salmi, S. (2015). Opas kiusaamisen jälkihoitoon. Jyväskylä: PS-kustannus

Jääskeläinen, L., Hautakorpi, J., Onwen-Huma, H., Niittymäki, H., Pirttijärvi, A., Lempinen, M., Kajander, V. (2015).

Moore SE, Norman RE, Suetani S, Thomas HJ, Sly PD, Scott JG. Consequences of bullying victimization in childhood and adolescence: A systematic review and meta-analysis. World J Psychiatr 2017; 7(1): 60-76 <https://www.wjgnet.com/2220-3206/full/v7/i1/60.htm>

Nishina, A. & Juvonen, J. (2005) Daily Reports of Witnessing and Experience Peer Harassment in Middle School. Child Development, 76(2),435-450.<https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2005.00855.x>

Sainio, M., Veenstra, R., Huitsing, G., & Salmivalli, C. (2011). Victims and their defenders: A dyadic approach. International Journal of Behavioral Development.

Salmivalli, C. (2010). Koulukiusaamiseen puuttuminen: Kohti tehokkaita toimintamalleja (2. uud.p.). PS-kustannus.

Salmivalli, C., Pöyhönen, V., & Kaukiainen, A. (2018). KiVa skola: Lärarhandledning för årskurs fyra i grundskolan. Turun yliopiston psykologian laitoksen tutkimuksesta käytäntöön - julkaisusarja, 3.

Tasa-arvotyö on taitolaji. Opas sukupuolten tasa-arvon edistämiseen perusopetuksessa. Oppaat ja käsikirjat 2015:5. Helsingfors: Utbildningsstyrelsen.

Utbildningsstyrelsen: Säg nej till allt våld
[Förebyggande av mobbning, trakasserier, diskriminering och våld | Utbildningsstyrelsen](#)

Utbildningsstyrelsen: Antimobbningsarbete i skolor och läroanstalter
[Antimobbningsarbete i skolor och läroanstalter](#)

Lojo stads strategi: <https://www.lohja.fi/wp-content/uploads/2023/02/Lasten-ja-nuorten-hyvinvointisuunnitelma-2023-2030.pdf>

Lojo - Barnvänlig kommun (Unicef): [UNICEF Barnvänlig kommun - Lohja](#)

YTTERLIGARE INFORMATION

Om mitt barn blir mobbat:
[Gör så här i en mobbningssituation Till läraren A4](#)

Om jag blir mobbad:
[Gör så här i en mobbningssituation Till eleverna A4](#)